

Čmrlji.

Pod večer je bilo. Zahajajoče solnce je blestelo skozi gosto, zeleno listovje ovočnega vrta; piščeta izgrešivša kokljo so žalostno čivkala čepé na črvivej kládi pred hišo; domači pes je ležal na pragu, zdaj pomiževaje z očmi, zdaj poganjaje se z gobcem za muho brenčečo mu okolo ušes. Na strehi je stikala mačka in nad njo se vrtil dim, hitè iz dimnika pravit delavcem po polji na okolo, da se užé pripravlja večerja.

Na klepišči sedè tam na poti iz kuhinje v drvarnico kléplje stari Pavle kosó in pazno gleda izpod mračnih obrvi, da vedno prav pada kládivo in mu se kako ne pomehuri jeklo.

„Kako to, da kléplješ?“ povprašam ga.

„Ej, lej ga,“ odgovori, „jutri bomo kosili.“

Beseda košnja me je silno podrezala. Stekel sem k materi v vežo in sem jih dotlé nagovarjal, dokler mi niso obljubili, da me vzbudé zjutraj za rana, češ, moram videti, kako kosci sečejo ob jutranjej rósi visoko travo, vsi v eno mér, vsi h krati.

Še pod odejo sem mislil na travnik, kako lep je, kadar je pokošen in pograbljeno seno z njega. Ko je takisto obrit in gladèk, kakor očetova brada v nedeljo, lahko se prekopicáva, vozi igra in kar se hoče, počnè se ondod.

Ko se zjutraj predramim, otarem si zaspane oči; takój mi šine misel o košnji v glavo. Pogledam skozi okno; solnce sveti užé na záboj našega hleva in vrabci prav dopóludansko kričè krog strešnega slémena. Hud in žalosten sem in ves razdražen sklenem znesti se nad materjo, da me niso poklicali. Ali mati so se mi smijali, ko sem jim očital pozabljivost, rekoč: „Saj sem te klicala, a vse je bilo zamán; spal si, kakor da bi te kdo ubil.“ In ko so vso mojo stvar kosci zvédeli, smijali so se mi in me dražili. A jaz se nisem mnogo brigal za vse to; vzel sem močno palico ter razmetával redovke, ležeče po sredi doline. Tu in tam, kjer je bila trava gosta in nekoliko polegla, treba mi je bilo kaj dobro gibati, da sem razstlál kup.

Po južini so šli obračat senó. Ko so obrnili, grabili so uvélo travo iz sence ter jo nosili na solnce. Vroče je bilo; vse kar je smelo in moglo, počivalo je. Jaz sem legel na mehka tla pod vodenico z gostimi vejami in zdaj zamižal z očmi, potem se pa ozrl na grabiče. Tone, naš hlapec, pri-grabi do mene. „Čakaj, ti, pograbitim te s senom vred,“ pravi gibaje nad mano zobate grablje. Zraven se reži in kaže velike, na pošev nagnivše se zobé in obraz se mu nabira v gube in jamice, izraževajoče dobro dušo in veselo srce.

„Nekaj sem našel zate,“ dé potem menèč, da mi je užé dosti ponagajal. „Vedi, čmrlje sem zalótil, čmrlje!“

Bil sem hipoma k višku. „Čmrlji? kje? kdaj?“ opraševal sem mrmraje in neutegoma sem hotel biti pri njih.

Ob plotu so si naredili iz mahu in lišaja gnezdice. Pričlenil sem k gnezdú in na lažno potipal po njem. Zašumeli so in zabrenčali.

In kakor da bi se ta glas slišal Bog znaj kam, prihitela je v ónem trenutku kopica mojih malih tovarišev in tovarišic. Vsi so se zveselili, čuvši,

da imamo čmrlje. Murinov Peterček, najživáhnejši in najporednejši iz našega društva ni mogel kaj, da ne bi podražil čmrljev. Zabrenčali so in jeden, dejáli smo, da je gospodar, prikópal se je jezno iz osuhle travice ter mrmraje obšel svoj gradič. Potem je z nožicami otrebil in pogladil si brke in se zmirom mogočno brenčé sfrčal tjà mej ovočnim drevjem.

Kaj nam je početi s čmrlji? Vsedemo se, da se posvetujemo. Murinov Peter ima prvi besedo ter dé: „Vsak naj poišče, kolikor nas je, jedno bilko; iz bilke naj si napravi cevko. Nato razgrebemo čmrljem gnezdo in posrkamo nabrano strd.“

Nekateri so užé zadovoljni s tem predlogom; nu jaz se takój oglasim, da so čmrlji prav za prav moja svojina in ko bi jih pustil razdreti, srkali bi med le óni, katerim bi jaz zaukazal.

Brodnikova Lenica dé: „Moja babica so mi dostikrat pravili, da ne smemo mučiti živali; pustimo jih toraj v miru, naj živé svobodno po svoje.“

Zoper te besede vstane Brdnikov Francé in tako-le modruje:

„Če jih pustimo pod milim nebom, razgrebsti jih utegnejo kure. Ali lisica pride in jim med popije in sátovje pohrusta. Lehko kdo nanje stopi in jih pomečká. Tudi nevihta jih lahko zamori in povodenj odplavi.“

Toraj kam ž njimi? To si mislimo vsi, ko si nekaj trenutkov némi drug družemu zrémo v lice. Tu odpré modri Peter usta in zabesedi:

„V panj jih denimo, kakor bučele!“

„Dà, v panj! S tem nasvétom smo vsi zadovoljni in od radosti skačemo po gladkih tleh. Potem se razidemo desak iskat za ul. Brskamo pod podom mej šaro, stikamo po drvarnici in iščemo okolo hišnih voglov. Slednjič najdemo pripravne déščice; obrežemo jih in prižagamo ter zbijemo z žebliči. Spređaj napravimo dušek, da bi čmrlji lahko hodili iz panja in v panj; zadaž natakneмо vratea, pri katerih bi nam bilo mogoče zreti v ul.

Dan se nagiblje k večeru. Po senožetih spravljajo posušeno senó v kopice, da ga ne orosí po noči rosá. A otroci se napotimo s panjičem k našim čmrljem, da jih „ogrebemo,“ češ, zdaj proti noči so vsaj vsi domá. Opredno nasterémo najpoprej mahú v panj; potem prime najsrénejši za orujaveló sátovje in ga rahlo položí na mehko posteljico. Kamor je šlo sátovje, menimo, pojdejo tudi čmrlji. Zató zamašimo s travo dušek od spređaj, da ne bi živalice na tem konci prihajale, a na drugem ne uhajale. Zadaž so vratea odprta in se tišče razdrtega gnezda, koder jezno kobarajo čmrlji, kar jih ni odletelo strani. Dovršivši vse to, odpravimo se domóv z namenom, da zjutraj pridemo pogledat, če so se čmrlji polastili panja.

Srečno najdemo drugo jutro čmrlje v panjiči. S travnika jih prenesemo k sušilnici. Tu jih posadimo na skalo pred peč (kurilo se takrat ni, ker ni bilo še sadja, da bi se sušilo), takó, da so bili pod streho; vendar je solnce nanje lahko sijalo malo ne ves dan. Da bi jim ne bilo prevroče, obložili smo jih s svežimi rušinami. Takó smo jih oskrbeli, a nismo jim dali svobode, da izleté iz temnice, boječi se, da nam ne bi ubežali. Stoprav po kosilu (južini) smo odmašili dušek in pazili, kdaj se prikaže čmrlj na dan. Kmalu pride, ogleda se malo na okrog, prestopi nekolikokrati po deski in odleti na pašo. Za prvim pride drugi; vrstili so se, da jih je bilo veselje gledati. Prazni so šli z dóma, a otovorjeni z nabranim voskom so se vračali domóv.

Takó je šlo dan za dnem. Čmrlji so se čisto ndomačili in otroci smo imeli veselje z njimi.

Lepo vreme se je prevrglo v grdo. Dež lije iz sivih oblakov, ki so prepregli vse nebo, in kalna voda se cedí po potih in jarkih. Proti póludnevu se osvita nebo in mati se nadejajo, da se zvedrí. Tudi solnce posije kaj toplo izza oblakov; ali zrak je sopáren. Od streh se kadí soparica; na prvi pogled bi kdo utegnil misliti, da so se vnele. Iz grap ondu pod gozdom puhtí sivkasto-bela megla in se vlačí, čim bolj se večerí, tem nagléje proti hribom. Zapiha mrzla burja in znova se vlije dež.

Smilili so se mi čmrlji, češ, nič nimajo paše in nič živeža. Oče so v hiši z rezilnikom obrezavali obroče. K njim sem šel v hišo, oprijel se jih za koleno in tihotno poprosil, da mi dadé malo bučelnega medú.

„Čimu ti bo?“ povprašali so me résno.

Takój si nisem upal od sramote (otrok je kaj sramežljiv, kaj ne?) povedati resnico. Ko sem dolgo se obotavljalje naposled jim vendar resnico odkril, zasmijali so se mi in mi prinesli žlico medú. Neutegoma sem ga nesel svojim ljubim živalicam in zadaj pri vratih sem ga jim ponudil. Takó sem pital čmrlje, kakor pita bčelar po zimi bučele. Radosten sem odšel od panja, misleč si, kako veseli bodo čmrlji mojega medú.

Na vse zadnje se je vendar zjasnilo in napravilo se je pošteno vreme. Ravno sem komarje opazoval, kakó so plesali okolo sosedne nam kočé, ko prikoraka Murinov Peter in še nekaj drugih z njim. „Hajdi, idimo k čmrljem!“ pravi in vsi ga ubogamo. Ne da se dopovedati, kakó sem se užalostil in pa zjezil, ko sem ugledal trope mravelj okolo bučelnega medú. Kakor kosci in grabiči sedéč okolo jerbasa, iz katerega se kadí jed, in slastno sezajo po prijetnem užitku, prav takó — to se zna, da je bilo mravelj mnogo več — srkali so ti „nepridiprav“ moj med. Priplazili so se skozi špranjo ali še laglje pri vratih, ki jih zaradi žlice nisem mogel dobro zapreti. Takó so se polastili ptujega stanú, da jih ni bilo odpraviti ni z lepo ni z grdo. Z rokó smo jih preč podili in pri tem ravnjanji se je nekomu ponesrečilo, da je potegnil šopek mahú in par satov. In v celicah smo opazili, o gróza! — črve. Osupéli smo za trenotek. Potem smo dejali: „Črvi so se zaredili in zdaj je konec našim čmrljem. Ti grdi črvi!“ —

In predno smo vedeli, kaj in kakó, prijel je Murinov Peter za panjič in ga zabrusil na pot, da so se razrušile deščice in se izsulo mahovje in satovje. Pa nič se nismo jezili nad Petrom; nekako naveličali smo se čmrljev zadnji čas in zdaj smo še črve dobili. In bilo je konec čmrljem! — Otišel sem v šolo. Zvedel sem, da óni črvi niso bili družega, nego zalega, iz katere bi se bili naredili čmrlji. Pri tej priložnosti sem si zapisal v svojo zabilježnico: „Premisli najpred dobro, kaj komu koristi in kaj mu škoduje; stoprav potem skrbi zanj previdno in modro, a če tega ne umeješ, pusti ga raje v miru!“

Jos. Gradččan.